

Dit is de rede die juryvoorzitter Margot Dijkgraaf uitsprak tijdens de uitreiking van de Europese Literatuurprijs 2016 aan Sandro Veronesi en Rob Gerritsen, op zaterdag 3 september in de Tolhuistuin in Amsterdam.

Beste Sandro Veronesi, beste Rob Gerritsen, dames en heren,

Het is een groot voorrecht om u beiden, winnaars van de Europese Literatuurprijs 2016, te mogen toespreken namens de jury van dit jaar. Zoals u weet, wordt deze prijs gegeven aan de auteur van de beste roman die uit een Europese taal in het Nederlands is vertaald, en aan zijn of haar vertaler. In het Italiaans heet uw roman *Terre rare*, in het Nederlands *Zeldzame aarden*.

De jury bestond dit jaar uit Jan Postma, recensent van *De Groene Amsterdammer*, Wieke Rommers van boekhandel Dekker vd Vegt in Nijmegen, Elly Schippers, vertaalster en laureate van vorig jaar, en Erwin de Vries van boekhandel Godert Walter in Groningen.

Tijdens het juryproces zijn veel elementen van de genomineerde romans aan de orde geweest: stijl, verhaal, de kwaliteit van de vertaling, betekenislagen en heel wat andere aspecten die maken dat je een roman heel goed, goed of slecht vindt. Voor sommigen is het belangrijk dat een roman iets zegt over de wereld waarin we leven, voor anderen is dat volstrekt onbelangrijk. Voor sommigen moet het verhaal plausibel zijn, voor anderen speelt dat geen enkele rol. Voor sommigen zijn een historisch perspectief en een historische achtergrond van wezenlijk belang, anderen besteden meer aandacht aan de plot en het leesplezier.

In de *Gids voor de Wereldliteratuur* van recensent Pieter Steinz, die deze week is overleden en van wie we eerder vanmiddag afscheid hebben genomen, komt ook uw werk aan bod, meneer Veronesi. Dit is wat Steinz schrijft: “*I can’t go on. I’ll go on.*” De slotwoorden van Becketts *The Unnamable* vormen het motto dat nu al aan vier van Sandro Veronesi’s boeken is voorafgegaan. Volgens de schrijver zelf omdat daar alles in zit: “Het drukt voor mij op een komische en heroïsche manier de onmogelijkheid van het menselijk bestaan uit.” Einde citaat.

In het boek dat we vandaag bekronen staan ook veel citaten. Als je het citaat aan het begin van elk hoofdstuk leest, kun je de rode lijn van het boek zelfs volgen zonder dat je het gelezen hebt.

Een daarvan is: 'I made the wrong mistakes,' een citaat van Thelonious Monk. Het verwijst naar de situatie waarin de hoofdpersoon zich bevindt. Hetzelfde geldt voor het volgende: 'Blessed is he who has reached the point of no return and knows it, for he shall enjoy living,' afkomstig van W.C. Bennett. Ook dit vond ik erg mooi: 'I don't have any solution but I certainly admire the problem.' Van Asleigh Ellwood Brilliant.

Gisteravond, tijdens uw interview in Spui25, sprak u over het thema 'vertrouwen' en zei u dat u niet lijkt op uw held, Pietro Paladini, die de mensen om hem heen lijkt te vertrouwen. En ik moest meteen denken aan het citaat van Ernest Hemingway, dat u aan het begin van Hoofdstuk 16 hebt gezet: 'The best way to find out if you can trust somebody is to trust them.'

Uw roman is geen vervolg op *Kalme chaos*, zei u gisteravond, maar 'een verhaal dat voor de tweede keer is verteld'' Dit keer valt de grond onder Pietro Palladino's voeten weg als in een tijdsspanne van 24 uur blijkt dat niets in zijn leven is wat het leek te zijn. Van veel dingen in zijn directe omgeving blijkt hij geen weet te hebben. Zijn zakenpartner blijkt een fraudeur, die hem achterlaat met een louche erfenis. Hij neemt een van diens taken over, rijdt daarbij te hard, verliest zijn rijbewijs en laat zich in de luren leggen door een verleidelijke vrouw. Hij denkt na over zijn eerste vrouw die is gestorven, over zijn vriendin met wie hij niet verder kan. Zijn dochter blijkt al jaren wanen en wensen te hebben waarvan hij geen idee had.

Alles in zijn leven staat, kortom, ineens op losse schroeven. Pietro moet alles herzien, zijn leven opnieuw uitvinden, een nieuwe plek vinden, een nieuw bestaan creëren.

Dit alles wordt op een ongelooflijk geestige manier verwoord, vaak in een monologue intérieur waardoor we in de geest van de hoofdpersoon duiken en zijn verwarring zien, zijn wanhoop, zijn verbijstering over wat hem overkomt. Kronkelende lange zinnen, afspiegeling van zijn innerlijke paniek en zijn plotse dilemma's, worden afgewisseld – ook door vertaler Rob Gerritsen – met puntige dialogen en passages waarin het verhaal vaart krijgt.

Ieder personage in deze rijke en filmische roman heeft zijn eigen verhaal, zijn eigen waarheid. Prachtig wordt ons getoond hoe die onzichtbaar, onaantastbaar, naast elkaar bestaan.

Natuurlijk zouden we dit alles niet hebben kunnen lezen zonder de opmerkelijke en uitstekende vertaling van Rob Gerritsen, die zich tijdens het interview gisteravond zo welsprekend en geestig heeft betoond. Hij was niet langer de man in de schaduw, zoals een krant schreef, maar een man met een lange carrière op het gebied van lesgeven en vertalen.

Hij heeft twintig boeken uit het Italiaans vertaald, waaronder tien van Veronesi. Dat verklaart natuurlijk de moeiteloze en vloeiende stijl waarin we Veronesi's werk nu kunnen lezen.

Gisteravond stipte Sandro Veronesi de veranderingen aan die in Italië hebben plaatsgevonden tussen de verschijning van *Kalme Chaos* in 2008 en die van *Zeldzame aarden* bijna tien jaar later. In 2008 betekende Italiaan zijn rijk zijn, zei hij. Maar nee – dat is nu niet meer het geval. Alles is veranderd.

Wij lazen en bespraken *Zeldzame aarden* in de maanden dat duizenden vluchtelingen naar Europa begonnen te komen, en in de weken voordat voor de Brexit werd gestemd. En alles veranderde. In zekere zin kun je deze roman lezen als een metafoor van onze tijd, waarin niets meer zeker is.

Om al deze redenen ben ik erg blij en vereerd om de Europese Literatuurprijs 2016 aan u beiden te mogen uitreiken.

.